

Κοσμάς Πουλιανίτης
kosmas1968@hotmail.com

Βιτόρια
Βραζιλία

Ονομάζομαι Κοσμάς Πουλιανίτης, είμαι αποσπασμένος εκπαιδευτικός του Υπουργείου Παιδείας στη Βιτόρια Βραζιλίας, διανύοντας το δεύτερο έτος της απόσπασής μου και θα σας μιλήσω με τη διπλή ιδιότητα – ειδικότητα του δασκάλου αλλά και του μουσικού.

Θα ήθελα να αρχίσω την εισήγησή μου λέγοντας πρώτα δυο λόγια για το νεοσύστατο "Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού" της Ελληνικής Κοινότητας της Βιτόρια Βραζιλίας. Έχω λοιπόν την χαρά και την υπερηφάνεια να σας ανακοινώσω την ίδρυση του πρώτου Ελληνικού Πολιτιστικού Κέντρου στην Πολιτεία του Εσπίριτο Σάντο, όπου τον πρωταγωνιστικό ρόλο αυτή τη στιγμή έχει ο χορός και κυρίως η ελληνική μουσική και το τραγούδι. Εκεί "στεγάζεται" και η Πολιτιστική Ομάδα μας με περισσότερα από 50 μέλη, από 4 έως 74 χρονών, όχι απαραίτητα όλοι μαθητές του σχολείου. Οι πολιτιστικές δραστηριότητες της ομάδας αυτής αφορούν κυρίως το χορό, τη λαϊκή και παραδοσιακή μας μουσική αλλά και τη βυζαντινή εκκλησιαστική μουσική.

Πιο αναλυτικά, η ομάδα απαρτίζεται από 2 χορευτικά συγκροτήματα, τον "Διόνυσο" (ενηλίκων) και τους "Αργοναύτες" (παιδών) και 2 χορωδίες, το "Λυρικό" με ρεπερτόριο από τη λαϊκή, έντεχνη και παραδοσιακή μουσική και τη "Χορωδία Βυζαντινής Μουσικής" του Εσπίριτο Σάντο.

Η Πολιτιστική Ομάδα μας συγκεντρώνεται στους χώρους της κοινότητας και κάνει πρόβες 2 φορές την εβδομάδα. Συμμετέχει επίσης με μεγάλη συχνότητα τόσο στις εκδηλώσεις της Κοινότητας όσο και σε διάφορα Φεστιβάλ της περιοχής. Είναι πολύ ενθαρρυντικό το γεγονός ότι το τελευταίο διάστημα δεχόμαστε πολλές προσκλήσεις από διάφορους πολιτιστικούς συλλόγους και οργανισμούς της περιοχής, που δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον για τον πολιτισμό μας που στη περίπτωσή μας βρίσκει έκφραση στο χορό και τη μουσική.

Επειδή όμως από το να μιλάει κανείς για τη μουσική είναι προτιμότερο να αφήσει την ίδια τη μουσική να μιλήσει από μόνη της, θα σας παρακαλέσω να παρακολουθήσουμε από κοινού τη προβολή ενός σύντομου βίντεο από τις παραστάσεις και τις πρόβες των χορωδιών μας. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι το 50% των μελών είναι άτομα ελληνικής καταγωγής και οι υπόλοιποι Βραζιλιάνοι, φίλοι της ελληνικής μουσικής και του πολιτισμού μας γενικότερα. Από τους 10 σολίστες, οι μισοί, μιας και δεν παρακολουθούν ακόμα μαθήματα ελληνικής γλώσσας, δεν μιλάνε καθόλου ελληνικά!

Προβολή βίντεο.

Χαίρομαι πραγματικά που μετά από 18 χρόνια επαγγελματικής ενασχόλησής μου με το τραγούδι και τη μουσική γενικότερα, μου δίνεται σε αυτό το συνέδριο η ευκαιρία να μιλήσω για αυτήν τη αγαπημένη μορφή τέχνης, καταθέτοντας βέβαια και τις εμπειρίες, τις απόψεις αλλά και τις προτάσεις μου. Πριν αρχίσω, θα ήθελα να κάνω μια σύντομη αναφορά στη μουσική γενικότερα.

Όλοι, γνωρίζουμε λίγο πολύ το ρόλο που έπαιξε και παίζει η μουσική στην μακραίωνη ιστορία του λαού μας αλλά και τα οφέλη της γενικότερα. Από πολύ παλιά, υπήρξε η αχώριστος σύντροφος του Έλληνα σε όλες τις κοινωνικές και

πολιτιστικές του εκδηλώσεις , στις χαρές και στις λύπες .Στην αρχαία Ελλάδα διεκδικούσε ισότιμη θέση δίπλα στα άλλα μαθήματα, την ανάγνωση και γραφή , τα μαθηματικά και τη γυμναστική , καθώς ήταν βασικό μάθημα στα σχολεία της εποχής .Σήμερα γνωρίζουμε, μέσα από τις διάφορες έρευνες και μελέτες που έχουν γίνει, ότι η μουσική παίζει ρόλο καθοριστικό στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών , στην καλλιέργεια του ήθους και της αισθητικής αλλά και στην διαμόρφωση του χαρακτήρα τους γενικότερα.

Όμως αυτά είναι λίγο πολύ γνωστά σε όλους μας και ο κεντρικός πυρήνας της εισήγησής μου , έτσι κι αλλιώς , δεν είναι αυτός. Όπως σας πληροφόρησα προηγουμένως ή οι ίδιοι θα παρατηρήσατε , υπάρχουν δυο διαφορετικές ομάδες – στόχοι που εμφανίζονται να συμμετέχουν στο βίντεο: Οι ομογενείς της περιοχής και οι αλλοεθνείς φίλοι , λάτρεις και θαυμαστές του ελληνικού πολιτισμού. Για να είναι λοιπόν αναλυτικότερη και σαφέστερη η παρουσίαση των απόψεων και των επιχειρημάτων μου , θα μου επιτρέψετε να κάνω αυτό το διαχωρισμό και να μιλήσω για κάθε ομάδα χωριστά.

Ποιος λοιπόν είναι ο ρόλος, ο σκοπός και τα οφέλη της μουσικής στην εκπαίδευση των ομογενών ; Όχι βέβαια να γίνουν όλοι μουσικοί ή τραγουδιστές .Αναλύοντας και παρουσιάζοντας τα αποτελέσματα και τα οφέλη της μουσικής στη συγκεκριμένη ομάδα – στόχο, σας παραθέτω τι, κατά τη γνώμη μου πάντα , μπορεί ο εκπαιδευτικός να πετύχει αξιοποιώντας τη μουσική ως εναλλακτική μέθοδο διδασκαλίας της ελληνικής αλλά και της διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού γενικότερα .

Όσο κι αν φαίνεται παράδοξο, η μουσική μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στον αλφαριθμητισμό. Χωρίς να είναι προσχεδιασμένος διδακτικός στόχος αλλά εντελώς τυχαία και μετά από ένα διάστημα 2 περίπου μηνών διαπιστώθηκε το εξής: Μέλη των χορωδιών, οι οποίοι, για διαφορετικούς λόγους ο καθένας, δεν είχαν παρακολουθήσει ποτέ στο παρελθόν μαθήματα ελληνικής γλώσσας , κατέκτησαν τη δεξιότητα της ανάγνωσης μέσω της εξάσκησής τους στους στίχους των τραγουδιών. Οι χορωδοί λοιπόν, μέσα από ένα ρεπερτόριο 35 περίπου τραγουδιών, που είναι αρκετό για να περιέχει όλους τους πιθανούς συνδυασμούς γραμμάτων , διφθόγγων , φωνημάτων κλπ, κατάφεραν να εξοικειωθούν τόσο με το ελληνικό αλφάβητο όσο και με το ελληνικό φωνολογικό σύστημα . Το σημαντικότερο είναι ότι αυτό επιτεύχθηκε αυθόρμητα , αβίαστα και πολύ διασκεδαστικά . Ιδιαίτερη εντύπωση επίσης έκανε η ποιότητα της φωνητικής απόδοσης των τραγουδιών και της προφοράς των χορωδιών. Βέβαια, σε καμιά περίπτωση δεν γίνεται λόγος εδώ για αντικατάσταση της σύγχρονης μεθοδολογίας κατάκτησης της δεξιότητας της ανάγνωσης από τη μουσική και το τραγούδι. Σίγουρα όμως , πρόκειται για μια πολύ ενδιαφέρουσα εναλλακτική πρόταση διδασκαλίας της ελληνικής που μπορεί να λειτουργήσει επικουρικά και συμπληρωματικά πλάι στις σύγχρονες διδακτικές μεθόδους αλφαριθμητισμού.

Μέσω επίσης της μελοποιημένης ποίησης επιτεύχθηκε η γνωριμία με τον υψίστης ποιότητας ποιητικό λόγο των μεγάλων Ελλήνων ποιητών αλλά και η επαφή των μαθητών-χορωδιών με τους σημαντικότερους Έλληνες συνθέτες , δημιουργούς και μουσικούς, η εξοικείωσή τους με τα ελληνικά μουσικά όργανα , τους απίστευτης ποικιλομορφίας ελληνικούς ήχους και την πληθώρα των ρυθμών της ελληνικής λαϊκής και παραδοσιακής μουσικής .Οι χορωδοί γνώρισαν ακόμα τα σπουδαιότατα υμνολογικού και ποιητικού περιεχομένου κείμενα της εκκλησιαστικής βυζαντινής μουσικής ενώ παράλληλα τους δόθηκε η δυνατότητα να γνωρίσουν και τον τρόπο που η Βυζαντινή μουσική λειτούργησε και λειτουργεί μέσα στην εκκλησιαστική μας

παράδοση. Οι μαθητές προσέγγισαν έτσι τον ελληνικό πολιτισμό και τελικά την ίδια την Ελλάδα. Γιατί, η μουσική είναι πνοή πολιτισμού στο σχολείο, είναι το όχημα της ελληνικής κουλτούρας, αυτή που χτίζει γέφυρες και δρόμους επικοινωνίας με την Ελλάδα.

Με αυτόν τον τρόπο η ενασχόληση με τη μουσική είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της εθνικής ταυτότητας των ομογενών της περιοχής μας αλλά και τη συσπείρωση του ελληνικού στοιχείου. Γιατί είναι δεδομένο ότι μέσα από την συχνή συνεύρεση των μελών των χορωδιών στους χώρους της κοινότητας όπου εξασκούνται σε καινούργιο κάθε φορά ρεπερτόριο, επιτυγχάνεται επίσης η κοινωνικοποίησή τους σε ένα πολιτιστικό περιβάλλον ελληνικό. Ακόμα εδραιώνεται και ενισχύεται στη συνείδησή τους η αίσθηση ότι αποτελούν μέλη μιας ομάδας με τα ίδια πολιτισμικά χαρακτηριστικά.

Όσον αφορά τώρα τη δεύτερη ομάδα- στόχο που είναι οι αλλοεθνείς φίλοι του ελληνικού πολιτισμού, τα οφέλη διαφοροποιούνται αρκετά. Οι θαυμαστές και λάτρεις της ελληνικής κουλτούρας έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν την ελληνική μουσική που αποτελεί έτσι κι αλλιώς μια από τις γοητευτικότερες ψηφίδες στο μωσαϊκό του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού. Η προσέγγιση των ελληνικών κοινοτήτων από τους φίλους αλλοεθνείς επιφέρει ευεργετικά αποτελέσματα καθώς οι δεύτεροι ενσωματώνονται σε αυτές και τις πλαισιώνουν θαυμάσια ενισχύοντας το ρόλο και την δυναμική τους. Έτσι προβάλλεται τελικά ο ελληνικός πολιτισμός στο ευρύτερο περιβάλλον της χώρας υποδοχής μέσω της καταλυτικής επίδρασης της παγκόσμιας γλώσσας της τέχνης που λέγεται μουσική. Ο ελληνικός πολιτισμός "βγαίνει" από τα στενά όρια των κοινοτήτων και διεισδύει ο ίδιος πλέον στο περιβάλλον και τους πληθυσμούς της χώρας υποδοχής. Δεν περιμένουμε λοιπόν να μας ανακαλύψουν αλλά κάνουμε από μόνοι μας αισθητή την παρουσία του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού της Ελλάδας στο εξωτερικό.

Σ' αυτό το σημείο θα ήθελα να αναφερθώ στα λαμπερά παραδείγματα του Μίκη Θεοδωράκη και του Μάνου Χατζιδάκι που μέσα από τις κινηματογραφικές τους μουσικές "Ζορμπάς" και "Τα παιδιά του Πειραιά" αντίστοιχα, έκαναν γνωστή την Ελλάδα σε ολόκληρο τον κόσμο. Ας μην ξεχνάμε πως τίποτε δεν έκανε τόσο δημοφιλή τη χώρα μας τα τελευταία 50 χρόνια, μιλώντας βέβαια πάντα για το ευρύ κοινό, όσο ο κινηματογράφος, η μουσική και φυσικά ο αθλητισμός. Σε μια εποχή λοιπόν που άλλοι λαοί και κυβερνήσεις προσπαθούν μεθοδευμένα να σφετεριστούν κομμάτια της ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού, είναι τόσο σημαντικό όσο και απαραίτητο να δείξουμε σε όλο τον κόσμο πως η σύγχρονη Ελλάδα δεν σταμάτησε να παράγει πολιτισμό. Έτσι κι αλλιώς έχουμε το "χρίσμα" και το αυτονόητο δικαίωμα που μας δίνει η ιστορία και η παράδοσή μας να παράγουμε και να εξάγουμε πολιτισμό. Πρέπει να καταλάβουμε όλοι μας πως το σημαντικότερο εξαγωγίμο προϊόν της χώρας μας είναι ο πολιτισμός και να επενδύσουμε σε αυτό. Εκπλήσσει πραγματικά η αγάπη και η δίψα των αλλοεθνών να γνωρίσουν και να μυηθούν στην κουλτούρα μας. Είναι επιτακτική ανάγκη λοιπόν να το "εκμεταλλευτούμε" αυτό και να το αξιοποιήσουμε όσο γίνεται περισσότερο. Είναι πραγματικά ωφέλιμο να επιστρατεύσουμε τη δυναμική της μουσικής που, ως ένας σύγχρονος δούρειος ίππος, μπορεί να διεισδύσει στις συνειδήσεις παγκοσμίως και να πετύχει τη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού. Γιατί η μουσική δελεάζει, μαγεύει, σαγηνεύει τις ομάδες αλλοεθνών, αγγίζοντας και ενεργοποιώντας άμεσα το συναίσθημα. Έχει παρατηρηθεί για παράδειγμα, στη περίπτωση της Βιτόρια όπου και υπηρετώ, ότι τα μέλη της πολιτιστικής μας ομάδας, αφού προσεγγίσουν τις κοινότητες μέσω των πολιτιστικών

δραστηριοτήτων, στη συνέχεια θέλουν να μάθουν περισσότερα για την Ελλάδα συμμετέχοντας και στα μαθήματα γλώσσας, ιστορίας και πολιτισμού.

Το αποτέλεσμα λοιπόν είναι ότι η μουσική και ο χορός έχουν προσελκύσει πάρα πολύ κόσμο τόσο στην κοινότητα όσο και στο σχολείο.

Θα ήθελα εδώ να αναφερθώ με συντομία στα μελλοντικά μας σχέδια αλλά και τον γενικότερο ετήσιο προγραμματισμό μας. Οι προοπτικές μας λοιπόν αλλά και ο σχεδιασμός για τον επόμενο χρόνο, όσο αφορά την προώθηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων μας στη Βιτόρια, είναι να "βγάλουμε" την Ελλάδα από τα περιορισμένα όρια της κοινότητας και να την προβάλλουμε στο περιβάλλον της χώρας υποδοχής. Σε μια εποχή υπερπληροφόρησης, πρέπει να σπεύσουμε οι ίδιοι να δηλώσουμε δυναμικά την παρουσία μας ως φορείς του ελληνικού πολιτισμού. Να αξιοποιήσουμε και να εκμεταλλευτούμε κάθε ευκαιρία που μας δίνεται για την προβολή της χώρας μας, συμμετέχοντας στα διάφορα φεστιβάλ πολιτισμού που λαμβάνουν χώρα στην ευρύτερη περιοχή (μουσικής, χορού, συναυλιών εκκλησιαστικής μουσικής κλπ). Είναι απίστευτο το βεληνεκές επιρροής της μουσικής μέσω μιας συναυλίας σε ανοιχτούς δημόσιους χώρους που μπορεί να διαδώσει πολύ εύκολα και άμεσα τον ελληνικό πολιτισμό σε πολύ μεγάλο ακροατήριο. Να οργανώσουμε, να πραγματοποιήσουμε αλλά και να καθιερώσουμε ετήσιο Ελληνικό Φεστιβάλ (μουσικής, χορού, θεάτρου) στην "Πλατεία Ελλάδος". Έτσι ονομάζεται κεντρική πλατεία που βρίσκεται στην υπέροχη παραλιακή ζώνη της Βιτόρια όπου δεσπόζει και το Μνημείο Ελλάδος, πραγματικό στολίδι για την πόλη, φιλοτεχνημένο από διάσημο Έλληνα γλύπτη της πόλης. Θα ήθελα εδώ να αναφερθώ σύντομα και στις αξιοθαύμαστες γενικότερες πρωτοβουλίες των Ελλήνων της περιοχής οι οποίοι με πολύ αγάπη, μεράκι αλλά και πολλές θυσίες, φρόντισαν να κάνουν αισθητή την παρουσία της χώρας μας στην πόλη της Βιτόρια. Αξίζει για παράδειγμα να αναφερθεί ότι οι κτιριακές εγκαταστάσεις της Κοινότητάς μας βρίσκονται στην επονομαζόμενη "Οδό Ελλάδος" (Rua da Grecia).

Καταθέτοντας λοιπόν τις προσωπικές μου εμπειρίες, στο διάστημα που ασχολούμαι και οργανώνω τα πολιτιστικά της κοινότητάς μας, νιώθω την ανάγκη να σας αναφέρω ότι έχω ζήσει πραγματικά στιγμές απίστευτης συγκίνησης βλέποντας και ακούγοντας μικρά παιδιά ελληνικής καταγωγής και όχι μόνο να τραγουδούν και να ψέλνουν τους μεγάλους μας ποιητές από τη μια, το Χριστός Ανέστη από την άλλη. Παιδιά που τραγουδούν στα ελληνικά πριν ακόμα μάθουν να μιλάνε ελληνικά! Είναι επίσης πραγματικά συγκλονιστικό να παρακολουθεί κανείς Βραζιλιάνους νεαρούς μαθητές του σχολείου να τραγουδούν με τόσο πάθος και ενθουσιασμό τον Τσιτσάνη και τον Ελύτη.

Υποστηρίζοντας λοιπόν την άποψή μου περί της ανάγκης μιας δυναμικής παρουσίας του μαθήματος της μουσικής στα σχολεία της περιοχής μας αλλά γνωρίζοντας παράλληλα και τις αντικειμενικές δυσκολίες αποστολής και στελέχωσης των ελληνικών σχολείων και κοινοτήτων της περιοχής μας με μουσικούς, οι προτάσεις είναι οι εξής: Αξιοποίηση της τυχόν γνώσης μουσικού οργάνου από τον εκπαιδευτικό. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα, προτείνεται η διδασκαλία των ελληνικών τραγουδιών αξιοποιώντας την υπέροχη ελληνική ορχηστρική μουσική ως συνοδεία στα τραγούδια που θα έχει επιλέξει ο εκπαιδευτικός να διδάξει. Προτείνονται επίσης εργασίες με караόκε, ως ο πλέον χαρούμενος, διασκεδαστικός αλλά πολύ αποτελεσματικός τρόπος εκμάθησης των τραγουδιών, μουσικά παιχνίδια κ.λ.π. Όμως η πιο ολοκληρωμένη και αποτελεσματικότερη πρόταση είναι η δημιουργία και παραγωγή ενός κατάλληλου διδακτικού υλικού για

τους ομογενείς και αλλοεθνείς της περιοχής μας .Μια μέθοδος διδασκαλίας των ελληνικών τραγουδιών που θα περιλαμβάνει οπτικοακουστικό υλικό , στίχους , σύντομη ιστορική αναδρομή στην ελληνική μουσική , τους μεγάλους Έλληνες δημιουργούς , στιχουργούς , συνθέτες αλλά και μουσικούς και τραγουδιστές που έγραψαν ιστορία και αποτελούν πλέον πολιτιστική κληρονομιά του έθνους μας .

Σε μια εποχή λοιπόν που όλα είναι χρήμα , πρακτική, και γρήγορη κατανάλωση υλικών αγαθών , εμείς θέλουμε ακόμα να επενδύουμε στο ήθος, το συναίσθημα , και στην ψυχική καλλιέργεια που επιτυγχάνεται μέσω της μουσικής.

Τέλος , προτείνουμε ανεπιφύλακτα τη μουσική ως μια από τις σημαντικότερες εναλλακτικές μεθόδους διδασκαλίας της ελληνικής, κυρίως όμως ως το όχημα της διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό.

Κλείνοντας την ομιλία μου , θα ήθελα να ευχαριστήσω το Ίδρυμα Μαρία Τσάκος, για την πραγματικά ολόθερμη φιλοξενία αλλά και χορηγία, εξυπηρετώντας τις ανάγκες της πραγματοποίησης του Πρώτου Συνεδρίου Ελληνικής Γλώσσας στη Λατινική Αμερική, τους αξιότιμους Πρέσβεις αλλά και τους εκπροσώπους του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού , καθώς και όλους τους συμμετέχοντες παρόντες Συνέδρους.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω αλλά και να συγχαρώ για την πρωτοβουλία τον Συντονιστή Εκπαίδευσης Λατινικής Αμερικής κ. Γεώργιο Παππά, ο οποίος με τόση αγάπη και τόσο μεράκι έκανε πραγματικότητα τη συνάντησή μας αυτή.

Τέλος , εύχομαι καλή επιτυχία σε όλους και είμαι σίγουρος πως όλοι μας θα είμαστε περισσότερο σοφοί και έμπειροι μετά την ολοκλήρωση του Συνεδρίου ώστε να χαράξουμε καινούργιους δρόμους και προοπτικές στη διάδοση της Ελληνικής Γλώσσας και του Πολιτισμού μας.